

Tietokirjallisuuden Finlandia-ehdokkaiden julkistustilaisuus 8.11.2022

Palkintolautakunnan puheenjohtaja Suna Vuoren puhe

Hyvät kirjailijat ja tietokirjallisuuden ystävät,
kära facklitteraturens vänner,

Kuten hyvin tiedetään – mutta helposti unohdetaan – sananvapaus ei ole itsestäänselvyys. Aika, jota satumme elämään, muistuttaa joka päivä, että se on pikemminkin hauras etuoikeus, jopa täällä vakaana pidetyssä pohjoisessa sivistysvaltiossa, ”maailman onnellisimmassa maassa”.

Sananvapautta käytetään myös väärin – monella tavalla yhteiskunnallista luottamusta rapauttavaan ja ihmisten yhteenkuuluvuutta hajottavaan vihapuheeseen, dis- ja misinformationiin sekä eri tavoin tarkoitushakuisiin salaliittoteorioihin, joita useammassa tämän vuoden tietokirjassakin käsitellään.

Siksi on aivan erityisen ilahduttavaa, että niin monet Suomessa haluavat kirjoittaa tutkituun tietoon perustuvia kirjoja ja että niitä julkaistaan, jopa painetaan nyt ennätysellisen paljon. Misinformaation painetun kirjan kuolemasta voi siis jättää omaan arvoonsa – ainakin vähäksi aikaa.

Tietokirjallisuuden Finlandia-ehdokkaaksi ilmoitettiin tänä vuonna enemmän kirjoja kuin koskaan palkinnon 35-vuotisessa historiassa, pitkälti yli 300 teosta. Kasvua viime vuodesta on lähes 20 prosenttia. Ehkä seuraava valintalautakunta saakin luettavakseen yleistajuisen tutkimuksen siitä, selittääkö tämän yhtäkkisen tietokirjavyöryn jokin muu kuin pandemia koronasulkuineen ja etätöineen tai sulun synnyttämine tulppineen, joka keväällä vihdoin irtosi. Onko tiedon nälkä kasvanut?

Runsaus on joka tapauksessa kunnioitettavaa – ja pieni ihme myös siksi, että tietokirjojen tekemistä voi Suomessa pitää ennen kaikkea kalliina harrastuksena. Kustantamoiden maksamat palkkiot määräytyvät oletetun painosmäärän mukaan, ja useimpien teosten painokset jäävät meillä pieniksi. Niinpä kirjoja kirjoitetaan joko palkkatyön ohessa tai apurahoilla, ja apurahoja saa vain murto-osa hakijoista.

Tietokirjoilla voidaan kuitenkin luoda puheenaiheita, joihin myös media tarttuu, ja tätä kautta julkaisemalla kirjan on mahdollista vaikuttaa yhteiskunnalliseen keskusteluun. Tästä on esimerkkejä tiedotusvälineissä miltei päivittäin.

Tietokirjailijoilla ja etenkin kirjojen kustantajilla on siis valtaa siihen, mistä Suomessa puhutaan. Siksi toivoisimmekin, että kustantajat suhtautuisivat tehtäväänsä sen vaatimalla vastuullisuudella.

Saimme luettavaksemme paitsi hyviä, hienoja ja viimeisteltyjä kirjoja, kuten nämä tänään ehdolle asetettavat, myös toisenlaisia teoksia. Vaikka Wikipedia on periaatteessa hieno, demokraattinen projekti, sieltä copypastaaminen tai mikään ilman lähdeviitteitä lainaaminen ei kuulu laadukkaaseen tietokirjaan.

Nopeasti tehtyjä, puutteellisesti oikoluettuja ja heiveröisesti tai ei lainkaan kustannustoimitettuja kirjoja tuli työpöydällemme hämmästyttävän paljon. Muutamat hyvinkin kiinnostavat ja potentiaalisesti Finlandia-palkinnon arvoiset teokset kaatuivat siihen, että ne oli toimitettu huolimattomasti.

Kirja-alalla ei pitäisi olla varaa tähän, sillä vaikka kirjoja myytäisiin liukuhihnalta, lukijan luottamus on nopeasti menetetty. Tietokirjallisuuden Finlandia-palkinnon säännöissikin sanotaan, että palkinto myönnetään ”yleistajuiselle tietokirjalle, jonka voidaan katsoa merkittävästi edistävän lukijoiden kiinnostusta kerronnaltaan taidokkaaseen tietokirjallisuuteen.”

Kaipaamme lisää pian esiteltävien teosten kaltaista kerronnallista taidokkuutta. Toivomme ammattitaitoisen kustannustoimittamisen arvonalustusta.

Kanssani tähän toivomukseen yhtyvät viestintäyrittäjä Riitta Pollari sekä kulttuuritoimittaja Petter Lindberg. Kiitos teille kunnioitettavasta työmoraalista, rakentavasta raati-työskentelystä ja erittäin kiinnostavista keskusteluista!

Luimme yhteensä noin sata tuhatta sivua, joten julkistamme ehdokkaat sivumäärän mukaisessa järjestyksessä suurimmasta pienimpään.

Mitä lämpimimmät onnittelut kaikille ehdokkaille!
Varmaste gratulationer till alla nominerade!